

THE NORMATIVE FRAMEWORK FOR THE CLASSIFICATION OF CLASSES OF HEIRS IN LEGAL INHERITANCE

CADRUL NORMATIV DE CLASIFICARE A CLASELOR DE MOȘTENITORI ÎN MOȘTENIREA LEGALĂ

URSU Mihaela, studentă, specialitatea: Drept

Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61,

www.ase.md

e-mail: ursu.mihaela.muaa@ase.md

Abstract: *Inheritance is a complex process, involving not only legal but also emotional aspects. It is a time when the past and the future intersect, and the decisions made can have a profound impact on the lives of the heirs. It is therefore essential that all involved are well informed and act with care and consideration. Since ancient times, some individuals have tried to obtain various benefits from those who have died, misleading those who legally had the right to inherit the deceased. According to the legal framework, those who inherit the deceased have the possibility to accept the inheritance or not, because according to the legal inheritance, those who accept the inheritance will inherit both the assets of the estate and its liabilities. From the point of view of the legislation in force, in this article we will analyze what is the legal procedure to inherit the property of a person who died and did not leave a will, but also who are the persons likely to inherit based on a legal inheritance. In addition to the fact that there are five classes of heirs, who according to the law are called to inherit, there are also persons with the title of reserved heirs who can claim the property left by the deceased.*

Keywords: *inheritance, legal heir, inheritance table, inheritance reserve, surviving spouse*

JEL CLASSIFICATION: K11, K36, D63

INTRODUCERE

Moștenirea cuprinde totalitatea normelor de drept ce reglementează un raport juridic dintre patrimoniu unei persoane care a decedat și persoanele care primesc cu titlu de moștenitor averea acestuia, având ca scop o continuitate a activului și pasivului defunctului. Fiind într-o continuă evoluție, oamenii, datorită surselor de drept, și a normelor de reglementare, încearcă cumva să își direcționeze averea după decesul lor, persoanelor apropiate și celor care doresc aceștia printr-un testament, însă din lipsă de cunoștințe suficiente, și la acest capitol se pot produce anumite greșeli, care atrag nulitatea testamentului, care ulterior să atragă moștenirea legală. Conform Codului Civil al Republicii Moldova, în art. 2177, este descris cu lux de amănunte, care este devoluțiunea moștenirii legale și când este vorba despre aceasta.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Oamenii, pe tot parcursul vieții lor, agonisesc averea, unii mai mult, alții mai puțin, însă nu toți cunosc depre faptul că ar putea lăsa un testament, prin care să lase averea sa unei persoane demne de al moșteni. Astfel, după decesul persoanei, despre a cui moștenire se vorbește, primul lucru și cel mai important este, de a determina care persoane sunt pasibile de a moșteni masa succesoară a defunctului. Dreptul de a moșteni reprezintă acel drept subiectiv de a deveni succesor a unei moșteniri deschise, cu atât mai mult, de a deveni proprietar al bunului transmis prin moștenire. Moștenirea este considerată „moștenire legală” în situația în care decedatul nu a lăsat testament. Din acest motiv, moștenirea legală este denumită și moștenire „ab intestat” adică moștenire fără testament. În general putem spune că ne aflăm în cazul moștenirii legale dacă defunctul „nu a dispus prin testament” art. 955 Cod civil. Cu toate acestea există și situații în care autorul succesiunii dispune în timpul vieții, prin testament, de o parte din patrimoniul său, lăsând legate în favoarea uneia sau mai multor persoane fizice sau juridice.

În acest caz, putem vorbi de „moștenire legală” pentru partea de patrimoniu ce nu a fost cuprinsă în testament.²⁷ Regulile privitoare la moștenirea legală aranjează rudele defunctului în cinci clase de moștenitori legali, de la I-VI. Chemarea tuturor rudelor, în mod simultan, la o moștenire ar fi, de fapt, o distrugere a moștenirii, fiindcă ar pulveriza proprietatea și ar pava calea spre litigii interminabile privind modul de administrarea a masei succesoriale și privind partajul acesteia.²⁸

Pentru o înțelegere mai clară, vom analiza fiecare clasă de moștenitori în parte. Prima și cea mai importantă clasă de moștenitori ă moștenirea legală este clasa I. Conform art. 2178, cod civil al Republicii Moldova, din această clasă de moștenitori fac parte, descendenții defunctului. Descendentul care este în viață la momentul deschiderii moștenirii, îi exclude de la moștenire pe ceilalți descendenți care se află în relație de rudenie cu efunctul prin intermediul celui dintâi²⁹. Copii defunctului moștenesc averea acestuia în cote-părți succesoriale egale, indiferent de vârsta lor. Dacă însă, din cauza unor neînțelegeri, dar și ținând cont de voința defunctului, un descendent este dezmoștenit, prin testamentul lăsat de testator, și în lipsa unei alte stipulații de lăzare a moștenirii unei persoane indicate de defunct, se va purcede la moștenirea legală, și anume la clasa II de moștenitori. Din această clasă fac parte părinții defunctului și descendenții acestora, după caz: frați, surori, nepoți de la frați și surori, etc. Dacă la momentul deschiderii moștenirii, sunt în viață părinții defunctului, atunci vor moșteni în cote-părți egale doar ei, nu și frații sau surorile acestuia. Dacă, unul dintre părinți este decedat, atunci cota parte a părintelui o va moșteni descendenții acestuia, în conformitate cu relurile care aplică la clasa I de moștenitori³⁰. Însă, dacă se constată că acesta nu are copii, unicul moștenitor din clasa II de moștenitori, va fi soțul supraviețuitor al părintelui decedat al defunctului, conform art. 2179 Cod Civil al Republicii Molodva.

Următoarea clasă care poate veni la moștenire, în lipsa celor două clase de moștenitori este clasa III. Din această categorie de moștenitori, fac parte bunicii și bunicele defunctului, sau după caz unchii, mătușile, verișori și verișoare. Dacă la momentul deschiderii moștenirii unul dintre bunici dintr-o pereche nu este în viață, locul bunicului (bunicii) decedat(e) este ocupat de descendenții acestuia. Dacă bunicul (bunica) decedat(ă) nu are descendenți, cota succesorală a acestuia trece la celălalt bunic din perechea respectivă, iar dacă acesta nu este în viață, la descendenții acestuia. Dacă la momentul deschiderii moștenirii o pereche de bunici nu este în viață și dacă aceștia nu au descendenți, atunci moștenesc ceilalți bunici care sînt în viață, iar dacă aceștia nu sînt în viață, descendenții acestora.³¹ În măsura în care descendenții ocupă locul părinților lor sau al ascendenților mai îndepărtați, se aplică în mod corespunzător dispozițiile legale cu privire la moștenitorii de clasa întâi – art. 1450.

Conform art.2181 Cod Civil al Republicii Moldova, din clasa a IV de moștenitori fac parte străbunicii defunctului și descendenții acestora. Dacă la momentul deschiderii moștenirii străbunicul și/sau străbunica sînt în viață, moștenesc numai ei. Dacă sînt mai mulți, ei moștenesc în cote succesoriale egale, indiferent de faptul dacă aparțin aceleiași linii sau liniilor diferite. Dacă la momentul deschiderii moștenirii străbunicii și străbunicele nu sînt în viață, moștenește acela dintre descendenți care se află într-un grad de rudenie mai apropiat cu defunctul. În cazul în care mai multe persoane se află în același grad de rudenie, aceștia moștenesc în cote succesoriale egale.³²

Ultima clasă de moștenitori, dar nu și ultimii sunt cei din clasa V. Din această clasă fac parte, conform codului civil, strămoșii mai îndepărtați ai defunctului și descendenții acestora, reglementat în art. 2182 alin. (1), (2).

În cadrul moștenirii legale, pe lângă faptul că moștenesc cei care fac parte din clasele de moștenitori, mai există și soțul supraviețuitor al defunctului, dacă acesta era căsătorit, având o cotă-parte distinctă și garantată, cu cotele-părți ale moștenitorilor legali din una din clasele sus-citate. Astfel, conform codului civil, cartea a-IV-a, în caz de moștenire legală, soțului supraviețuitor îi revine o cotă de $\frac{1}{4}$ din masa succesorală în raport cu clasa I de moștenitori. Totodată, tind să menționez, că atunci când se va deschide procedura succesorală, în primul rând se va calcula cota-parte a soțului supraviețuitor, după care cotele-părți ale

²⁷ Liviu Bogdan Ciucă, Moșteniri- Sinteze, București 2015.

²⁸ Cazac O., Drept Civil Moștenirea, Chișinău 2022, pag. 99.

²⁹ Cod Civil al Republicii Moldova, publicat 01.03.2019.

³⁰ <https://juridicemoldova.md/2944/mo9-modernizarea-codului-civil-al-rm-carte-a-4.html>

³¹ <https://juridicemoldova.md/2944/mo9-modernizarea-codului-civil-al-rm-carte-a-4.html>

³² [juridicemoldova.md/2944/mo9-modernizarea-codului-civil-al-rm-carte-a-4](https://juridicemoldova.md/2944/mo9-modernizarea-codului-civil-al-rm-carte-a-4.html)

celorlalți moștenitori. În raport cu clasa II, și III de moștenitori legali, soțul supraviețuitor va moșteni $\frac{1}{2}$ din masa succesorală, fapt ce este reglementat în art. 2185 Cod Civil al Republicii Moldova. În cazul în care nu există moștenitori de clasa I, II, și III, soțul supraviețuitor va moșteni întreaga masă succesorală, până la proba contrarie. Potrivit legislației în vigoare, în cazul în care soțul supraviețuitor vine la moștenirea legală alături de moștenitorii de clasa II sau cu bunicii, acesta primește, cu titlu de preciput, în afară de cota sa succesorală, mobilierul și obiectele de uz casnic care au fost afectate folosinței comune a soților, cu excepția cazului în care acestea sînt accesorii ale unui imobil și nu pot fi separate fără a deteriora imobilul. Soțul supraviețuitor poate primi obiectele indicate și în cazul în care vine la moștenirea legală alături de moștenitorii de clasa întâi în măsura în care acestea sînt necesare pentru menținerea gospodăriei.³³

În cele din urmă, pe lângă moștenitorii legali și soțul supraviețuitor, pot veni alături de ei la moștenire și moștenitorii rezervatari. Astfel, rezerva succesorală reprezintă acea parte din patrimoniul succesoral, care va reveni în temeiul prevederilor legale moștenitorilor de clasa întâi inapți de muncă chiar și atunci când testamentul prevede altfel. Prin instituirea rezervei succesorale, legiuitorul urmărește atribuirea unui minimum necesar pentru cele mai apropiate persoane ale defunctului, care nu sunt apți de muncă și nu se pot întreține independent³⁴, sau care defunctul avea obligația de întreținere a acestora conform cadrului normativ reglementat de codul familiei. Cota rezervei succesorale este $\frac{1}{2}$ din cota ce s-ar fi cuvenit fiecăruia în caz de succesiune legală.

CONCLUZII

În concluzie, privind cadrul normativ prevăzut de legea civilă a Republicii Moldova, putem spune că procedura succesorală este o chestiune pentru cauză de moarte a unei persoane, care este destul de complicată și vastă ca materie. Moștenirea legală, este acea moștenire care necesită o deodebită atenție pentru a fi aplicată corect. Este foarte important, ca la deschiderea acestei proceduri, persoana împuternicită de lege cu astfel de atribuții, în primul rând trebuie să poată determina corect persoanele care au vocație succesorală de a moșteni, care clasă de moștenitori va merge la moștenire, dar și să țină cont de celelalte persoane, care la fel au capacitatea de a moșteni, cum ar fi soțul supraviețuitor și moștenitorii rezervatari. Totodată, la stabilirea moștenirii, trebuie să se țină cont de faptul dacă, cel care lasă moștenirea, nu a depus o cerere de divorț sau a recunoscut acțiunea de divorț depusă de celălalt soț, sau dacă există temei de a declara nulă căsătoria dintre ei, sau dacă există o hotărâre judecătorească cu privire la anularea căsătoriei dintre defunct și soțul supraviețuitor. Așadar, odată cu decesul persoanei despre a cărei moștenire este vorba, întregul său patrimoniu va fi transmis după caz, soțului supraviețuitor, moștenitorilor legali și moștenitorilor rezervatari. În cazul în care, defunctul nu are nici soț supraviețuitor, nici rude care să îl moștenească, sau dacă aceștia din anumite motive nu pot moșteni sau refuză, unicul moștenitor al defunctului este statul.

BIBLIOGRAFIE:

1. „Art. 2186 Cod Civil al RM, „Preciputul soțului supraviețuitor”.”
2. Ciucă L. B. *Moșteniri- Sinteze*. București, 2015.
3. Cod Civil al Republicii Moldova, din 01.03.2019, publicat în *MO28-31/23.01.24 art.47; în vigoare 23.01.24*
4. CORSAC, Valeria. „rezerva succesorală.” (G-D141, ASEM).
5. <https://juridicemoldova.md/2944/mo9-modernizarea-codului-civil-al-rm-carte-4.html>.
6. Cazac O. *Drept Civil Moșteniri*. Chișinău: Animus, 2022.
7. Gîscă V. „CONDIȚIILE DREPTULUI DE MOȘTENIRE LEGALĂ.” 2015.

Dr. Conf. Univ., Gîscă Veronica,
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61,
www.ase.md

³³ Art. 2186 Cod Civil al RM, „Preciputul soțului supraviețuitor”

³⁴ Valeria CORSAC, G-D141, ASEM, rezerva succesorală